

N:o 26.

Af herr **Lithander** m. fl., *angående skrifvelse till Konungen i fråga om ändring af villkoren för lån från fonden för torfindustriens befrämjande.*

Intet tvifvel kan råda därom att Riksdagens med sällspord enighet fattade beslut om bildandet af en lånefond å 1¹/₂ million kronor till torfindustriens befrämjande utgjorde ett lika kraftigt som talande bevis på Riksdagens afsikt att *främja tillkomsten af en utbredd torfindustri i landet.* Det vittnade tydligt därom, att Riksdagen icke allenast till fullo insett den nationalekonomiska betydelsen af en minskad stenkolsimport, ersatt med torfbränsle, utan ock därom, att Riksdagen behjärtat den fara, som kan ligga i absolut beroende af utlandet för fyllande af landets bränslebehof.

Man kan ej misstaga sig därutinnan, att *hufvudändamålet* med Riksdagens beslut om lånefondens bildande var att utveckla en stor och betydande näringsgren, hvarigenom landet kunde tillgodogöra sig en rik naturtillgång, som kan sägas hittills varit värdelös, emedan den ej blifvit tillvaratagen och rätt använd, hvaremot Riksdagen nog icke i verkligheten önskat eller ansett det med hufvudändamålet förenligt, att utlåningen ur fonden kringgårdades med sådana bestämmelser, att den blifvit nära nog oåtkomlig för de lånesökande. Det kan icke hafva varit meningen att bilda en lånefond, i afseende på hvilken den föreskriften sedan skulle gälla: »se, men icke röra».

Olyckligtvis har erfarenheten emellertid visat att Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse af den 21 november 1902 angående villkoren för lån ur fonden för torfindustriens befrämjande innehåller föreskrifter af den beskaffenhet att många lånesökande, som kunna prestera antagliga säkerheter, det oak-

tadt icke kunna uppfylla dem, utan tvingas att öfvergifva all tanke på lån ur fonden och måste, om de ej kunna bereda sig annan låneutväg, afstå från bedrivande af torfindustri.

Momentet 1:o) i nämnda kungörelse innehåller att ansökning om lån skall ingifvas till Kungl. Maj:t. Redan föreskriften om denna omväg och detta besvär för Kungl. Maj:t, då det gäller en så enkel sak, som att mot säkerhet låna penningar i en af statsmakterna bildad fond, medför tidsutdräkt, skrivelser och kostnader, som synas mig kunna undanröjas, enär en förenkling utan risk eller skada kan införas. Det må till stöd för denna min uppfattning erinras därom, att riksbankens fond för afbetalningslån, hvilken dock belöper sig till 12—15 millioner kronor, utlånas utan några besvärande formaliteter. Lämnar låntagaren sin lånehandling klockan 11 f. m. och styrelsen i det kontor, där lånet sökes, pröfvar säkerheten antaglig, så beviljas lånet genast och penningarne få hämtas klockan 1. Fonden är af Riksdagen bildad till allmänhetens nytta, och föreskrifterna äro följaktligen lämpade därefter och förlustprocenten där är *mycket ringa*.

Samma moment föreskrifver, att ansökningen om lån skall vara åtföljd a), »därest lån sökes för anläggning, hvilken redan blifvit utförd, af ej mindre plan öfver anläggningen än äfven ett af den i statens tjänst anställde torfingeniören jämte annan sakkunnig person affattadt instrument öfver verkställd besiktning och värdering därå samt b) i annat fall af utaf sakkunnig upprättade ritningar och kostnadsförslag, öfver hvilka bemälda ingeniör, i händelse de icke blifvit af honom uppgjorda, bör efter verkställd granskning hafva afgifvit yttrande».

För hela landet finnes för närvarande *en* statens torfingeniör, och denne är, enligt hvad jag inhämtat, upptagen ett år i förväg; och det är en omöjlighet, att han skulle kunna hinna med allt arbete inom rimlig tid. Således får den lånesökande vänta en oberäknelig tid, innan han kan *inlämna* sin ansökan.

Såsom exempel härpå må anföras att ett torfbolag, som inlämnade ansökan om torfingeniörens biträde för värdering af torffabrik i Augusti 1902, erhöll biträde i början af maj 1903, och än i dag hafva handlingarne ej hunnit utskrifvas af torfingeniören.

Ett annat bolag lämnade samtidigt in ansökan om torfingeniörens biträde, erhöll det i slutet af april 1903, fick handlingarne från torfingeniören den 10 maj 1903, inlämnade dem till Kungl. Maj:t den 5 juni 1903, och lånet utanordnades den 31 december 1903.

En annan firma begärde torfingeniörens biträde för mer än ett år sedan, men har ännu ej fått det och kan alltså tidigast, om samma långsamhet skall fortgå vid ärendets behandling, utfå lånet om ytterligare ett, kanske två år, beroende på när torfingeniören kan erhållas.

Det är väl i alla fall en underlig föreskrift, att icke undersökning och värdering kan få ske af andra sakkunniga, som hafva ämbetsmannansvar, exempelvis järnkontorets torfingeniör, eller torfingeniörens af staten tillsatta assistenter.

Då jag anser, att den praktiska nyttan af den stiftade fonden är illusorisk, så länge de nu gällande bestämmelserna kvarstå och att en reduktion i omvägar, skrivelser och tidsutdräkt i hvarje fall är att rekommendera såsom naturlig och nödvändig samt att föreskrifterna om att statskontoret skall pröfva säkerheten annat än formelt böra upphöra, äfvensom att straffränta icke numera är bruklig, så anhåller jag,

att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:ts kungörelse n:o 121 af den 21 november 1902 angående villkoren för lån från fonden för torfindustriens befrämjande måtte få följande förändrade lydelse:

Första stycket oförändradt.

1:o) Ansökning om låns erhållande skall inlämnas till statskontoret och vara åtföljd a) därest lån sökes för anläggning, som redan blifvit utförd, af plan öfver anläggningen och ett af statens torfingeniör eller någon af hans af staten tillsatte assistenter eller af järnkontorets torfingeniör eller annan sakkunnig person affattadt instrument öfver verkställd besiktning och värdering därå samt b) i annat fall utaf sakkunnig upprättade ritningar och kostnadsförslag, öfver hvilka någon af förut i a) bemälde sakkunnige, i händelse de icke af honom blifvit uppgjorda, bör efter verkställd granskning hafva afgifvit yttrande.

2:o) oförändradt.

3:o) Beviljad lånebelopp utlämnas af statskontoret, sedan låntagaren dit aflämnat skuldförbindelse jämte säkerhet uti fastighets- och förlagsinteckning till det belopp som i 2:o) stadgas. Utaf det beviljade låne-

beloppet må afdrag göras för hypotekslån och öfriga inteckningar. Dock må intecknade servituter för väg-anläggning, vattenaflopp, torp, undantag m. fl. icke anses besvära egendomen.

4:o) Därest för beviljad lån icke inom tre månader efter därom erhållet föreläggande aflämnats säkerhet, som är i öfverensstämmelse med denna förordning, skall rätten till låns utbekommande anses förverkad.

5:o) oförändradt.

6:o) oförändradt.

7:o) Om kapitalafbetalning icke fullgöres inom trettio dagar efter förfallodagen vidtages laglig indrifning af det förfallna beloppet.

8:o) Därest statskontoret under lånetiden skulle finna den ställda säkerheten hafva undergått förminskning i värde, skall låneinnehafvaren inom tre månader efter därom erhållet föreläggande aflämna nya säkerhetshandlingar i öfverensstämmelse med stadgandena i 2:o) och 3:o).

9:o) Låneinnehafvare skall om så påfordras årligen etc. oförändradt.

10:o) oförändradt.

11:o) Erlägger låneinnehafvaren icke likvid inom 90 dagar från etc. oförändradt.

För öfrigt oförändradt.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 27 januari 1904.

P. Em. Lithander.

I motionens syfte instämma:

Jonas Alströmer.

Joh. Rylander.